

סימן קכ – טבילת כלים

יטוד הדין:

עבודה זרה עה: – הלוקח כלי תשמיש מן העובדי כוכבים... צריכין טבילה בארבעים סאה... אפי' כלים חדשים...

בירושלמי מבואר שהטבילה היא כדי שיצאו מטומאתו של גוי לקדושתו של ישראל.

שו"ע א: הקונה מהעובד כוכבים כלי סעודה... אף על פי שהם חדשים צריך להטבילם...

רמ"א טז (ע"פ ירושלמי): ואם עבר והשתמש בכלי בלא טבילה, לא נאסר מה שנשתמש בו, ויטבלנו עוד.

דין שימוש בכלי שלא טבול:

או"ז: אסור מהתורה להשתמש בכלי שלא טבול.

אחרונים (מנחת יצחק, יבי"א, ישועות יעקב, ביאור הלכה): אסור מדרבנן.

רי"ד, מהר"ח או"ז: אין כלל איסור שימוש.

- אך מותר להשתמש בכלי בלי טבילה בעודו ברשות הנכרי (או"ה)

מקום הטבילה:

סמ"ק פסק שגם בטבילה במעיין צריך מ' סאה.¹ וכ"פ שו"ע א

שו"ע א: הקונה מהעובד כוכבים כלי סעודה... אף על פי שהם חדשים צריך להטבילם במקוה או מעיין של ארבעים סאה.

הטור פסק שבטבילה במעיין לא צריך מ' סאה. (נהקשה על הסמ"ק שאין להחמיר בכלים יותר מאשר טבילת טמאה שלא צריכה במעיין מ' סאה, אך הב"י טען כנגד זה שלדעת ר"י ורא"ש גם נדה צריכה אף במעיין מ' סאה, והדרכ"מ תירץ שהטור הקשה לשיטת הסמ"ק עצמו שכתב שלטומאת נדה די במעיין כל שהוא, והט"ז תירץ שכוונת הטור היא שאין להחמיר יותר מאשר בכלים טמאים)

¹ ואע"ג דרביעית סגי מדאורייתא לטבילת מחטין וצינוריות היינו טבילת טמאה אבל טבילת כלי מדין חידוש הוא ובעי מ' סאה. (באר הגולה)

סוג הכלי:

עבודה זרה עה. – א"ל ההוא מרבנן ורבי יעקב שמיה לדידי מפרשא לי מיניה דרבי יוחנן כלי מתכות אמורין בפרשה. אמר רב אשי הני כלי זכוכית הואיל וכי נשתברו יש להן תקנה ככלי מתכות דמו.

שו"ע א: הקונה מהעובד כוכבים כלי סעודה של **מתכות** או של **זכוכית**... צריך להטבילם...

רמת החיוב:

כלי מתכות

רמב"ם: טבילת כלים "מדברי סופרים".

רשב"א, ראב"ד, רמב"ן (וי"א שכך גם דעת רמב"ם): מהתורה. **וכ"פ גר"א, חת"ס, נו"ב, חכ"א**

כתב הפר"ח דדעת השו"ע דהוא מדאורייתא, והראיות: (1) שו"ע ט פסק דאם משכן עכו"ם כלי לישראל ולא ידוע אם דעתו לשקעו ביד הישראל – יטבילנו (דספק דאורייתא לחומרא) בלא ברכה (דברכות זה מדרבנן) או יטביל עם כלי אחר. (2) שו"ע יד פסק שאין מאמינים לקטן על טבילת כלים (והטעם דהוי דאורייתא).

כלי זכוכית

פר"ח, פמ"ג, חכ"א: מדרבנן.

בדרכ"ת הביא שיש סוברים שהוא מהתורה.

כלי פלסטיק

לדעת רוב הפוסקים אין צריך טבילה וכן המנהג, **אבל יש שהחמירו** להצריכם טבילה כמו כלי זכוכית (ולמעשה - המחמיר להטביל לא יברך).

כלי מתכות מהסוג שלא הוזכר בתורה

בתורה הוזכרו 6 סוגי מתכות (זהב, כסף, נחושת, ברזל, בדיל, עופרת) ו**נחלקו האחרונים** האם שאר סוגי המתכת (כגון אלומיניום) חייבים בטבילה מהתורה [ולסוברים דלא, יש אף ספק אם צריך טבילה מדרבנן - ולכן למעשה יטבול ולא יברך (ולדעת האג"מ יברך) – פתחי הלכה]

כלי חרס המצופה מתכת:

עבודה זרה עה. – קוניא (כלי חרס שציפו אותו במתכת) פליגי בה רב אחא ורבינא חד אמר כתחלתו וחד אמר כסופו והלכתא כסופו.

תוס', רא"ש: רק כלי חרס המצופים באבר מבפנים צריכים טבילה, כיוון שמצופים במקום תשמיש, אך המצופים מבחוץ אינם צריכים טבילה דלא הוי דומיא דכלי סעודה דמדדין.

סמ"ק: כלים המצופים מבחוץ אינם צריכים טבילה, ואת הכלים המצופים מבפנים מטבילים אך בלא ברכה כיון שהציפוי לנוי בלבד.

מרדכי בשם ראבי"ה: גם המצופים מבחוץ צריכים טבילה ובלא ברכה (דלא חילקו חכמים בין מבפנים למבחוץ).

ר"ן: רק כשמצופה מבית ומחוץ טעון טבילה וברכה, אבל בלא"ה יטבול בלא ברכה.

שו"ע א: הקונה מהעובד כוכבים... כלים המצופים באבר מבפנים... צריך להטבילם...
רמ"א: יש אומרים (ב"י בשם סמ"ק) דכלים המצופים באבר, אפילו בפנים, יטבול בלא ברכה (ט"ז):
 כי ציפוי זה אינו אלא לנוי, וכן נוהגין. (והש"ך כתב שיטבילם עם כלי אחר בברכה)

פתחי הלכה: כאשר סדר יצור הכלי הוא להיפך, כלומר שמיוצר הכלי מחומר הצריך טבילה ומצופה בחומר שאין צריך טבילה (כמו כלי המצופה בטפלון), יש להסתפק אולי פטור הכלי מטבילה הואיל ואין המאכל נוגע אלא בחומר שאין צריך טבילה, ויש לטובלם בלא ברכה (שו"ת מהרש"ם), אך כאשר הכלי מצופה בצבע דק לנוי יש להטבילו בברכה כי בטל הצבע לכלי (בשם הגרשז"א).

חציצה בטבילה:

שו"ע ב (ע"פ משניות במקוואות): צריך שיהא הכלי רפוי בידו בשעת טבילה, שאם מהדקו בידו הוי חציצה. ואם לחלח ידו במים תחילה, אין לחוש.

ש"ך הקשה שהרמב"ם סובר שכשאוחז בכלי לא עלתה לו טבילה גם אם הרפה ידיו, גזירה שמא לא ירפה, ובתפארת למשה תירץ דבטבילת נדה שייך שפיר גזירה דאם לא ירפה יבא לידי איסור חמור בידים כגון שיבעל נדה או ישים בכלי תרומה טהורה ויאכלנה והיא במיתה משא"כ הכא דאף אם ישתמש בכלי זו אח"כ לא אכיל איסורא דהא לא נאסר מה שבתוכו ולכך לא גזרו בזה.

רמ"א (ע"פ מרדכי): ודוקא שלחלח ידיו **במי מקוה**, אבל לא במים תלושים.

ט"ז טען שהמרדכי התייחס לכלי כבד שנצמד לתחתית המקוה ושם בגלל הלחץ הרב אכן צריך מי מקוה, אך באחיזה של דיבוק בינוני די אם לחלח ידיו **אפילו במים שאובים**.

שו"ע יג: צריך להעביר החלודה קודם טבילה; ואם לא העביר, אם מקפיד עליו, חוצץ. ואם שפסף ונתן בגחלים ונשאר עדיין מעט של חלודה שלא יכול לעבור על ידי כך, הוי מיעוטו שאינו מקפיד עליו, ואינו חוצץ.

ברכה על הטבילה:

שו"ע ג: יברך על טבילת כלי. ואם הם שנים או יותר, מברך על טבילת כלים.

ב"ח (ע"פ ראשונים): יש לברך על טבילת כלי מתכות.

ט"ז דחה וטען שאין צריך להזכיר בברכה את כל פרטי המצווה.

ועק"א: אם לא בירך קודם הטבילה - צ"ע אם יכול לברך אח"כ.

השהיית כלי לא טבול בבית:

פתחי הלכה (ע"פ ביאור הלכה): מותר להשהות כלי בבית אף שלא נטבל ואין לחשוש שמא ישכח וישתמש בו.

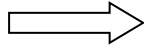
פמ"ג (או"ח מז/שכג) בשם היש"ש: אסור להשהות כללי בלא טבילה

הגדרת כלי סעודה:

שו"ע ד: טריפיד"ש ששופתים עליהם קדירה - אינם טעונות טבילה (דאין זה ככלי סעודה שבלע). אבל פדיליא"ש - טעונות טבילה מפני שנותנים עליהם המאכל עצמו.

כלי סעודה הוא רק אם נוגע הכלי במאכל עצמו. ←

שו"ע ה: סכין של שחיטה (רמ"א: או סכין שמפשיטין בו), יש מי שאומר שאינו צריך טבילה (שאינו כלי סעודה, כיון שהבהמה הנשחטת צריכה עוד בישול).

רמ"א: ויש חולקין. וטוב לטובלו בלא ברכה.

רמ"א: הברזלים שמתקנים בהם המצות, אינם צריכים טבילה. [ט"ז: לפסק הרמ"א שלעיל הרי שגם ברזלים אלו טוב לטובלם בלא ברכה. ש"ך: שאני ברזלים, שא"א להשתמש בהם למאכל אחר, משא"כ סכין של שחיטה שאפשר לשמשו למאכל אחר]

כלי שאינו ראוי אלא רק לדבר שאינו סוף תיקון המאכל: ←
ט"ז צריך טבילה מספק, לש"ך אין צריך טבילה.

כלי העשוי מחומר שאין צריך להטבילו ומצופה בחומר הצריך טבילה – גם אם נוגע הציפוי במאכל אך אינו משמש את המאכל אלא ניתן רק לשם נוי אין הכלי חייב טבילה (ב"י בשם סמ"ק [לעיל ברמ"א א], או"ה).

• **רמ"א ה:** כיסוי שכופין על הפת לאפותו לא צריך טבילה, אבל כיסוי קדירה צריך טבילה (דהמרק והזיעה עולה לכיסוי והו"ל כקדירה, משא"כ בכיסוי הפת).

• **טור** כתב ע"פ הגמרא בסוף עבודה-זרה שמספריים אינם כלי סעודה, **וכתבו ט"ז וש"ך** שהיינו אפילו מספריים שחותכים בהם את הירק [ש"ך: ולפי"ז כ"ש דהמקדח שמנקבין בו ברזות החביות (=פותחן) אין צריך טבילה], **אך ב"ח סובר** שמספריים של ירק נקראים אוכל נפש לעניין חובל בהלוואה.

• **מנחת יצחק:** כלים שנעשו לשימוש חד פעמי, אפילו אם עשויים אלומיניום – אינם צריכים טבילה.

• **רעק"א הביא מחלוקת** האם חביות גדולות שנועדו להכניס בהם יין לקיום צריכים טבילה או לא.

• הגדרת "כלי סעודה" תלויה באיזה שימוש יחדו הקונה אותו ואינו תלוי בכונת יוצרו, ולכן לדוגמא מי שקנה סכין המיוצר לאכילה, לצורך חיתוך ניירות, אינו צריך לטובלו (פתחי הלכה).

כלי עץ שיש לו חשוקים של ברזל מבחוץ שמעמידן אותו:

מהר"ם : צריך טבילה, שגם לענין טבילה הולכים אחרי המעמיד כמו לענין טומאה.

תוס', רא"ש : לא צריך טבילה, כדין כלי המצופה מבחוץ, ואפילו למי שהולך אחרי המעמיד לענין טומאה. **וכ"פ שו"ע ו**

ש"ך : צ"ע דבב"י פסק הלכתא דיש לטובלו בלא ברכה דמספקא לן אי אזלינן בתר המעמיד או לא, ומהרי"ל ואו"ה כתבו שיש לטובלו בלא ברכה או עם כלים אחרים.

כוס של כסף מחובר בכלי עץ:

סמ"ק : צריך טבילה, כיון שמשמש בכסף שהוא מבפנים והולכים לפי מקום השימוש ולא לפי המעמיד.

טור : יש המחמירים לטובלו בלא ברכה [וביאר הב"י שהיינו בכלי של כסף שעץ מעמידו ולהיפך דמסתפקים אם הלכה כמהר"ם (=מעמיד) או כתוס' ורא"ש (=תשמיש)]. **וכתב הב"י דהכי נקטינן**

שו"ע ז פסק ש"כוס של כסף מחובר בכלי עץ צריך טבילה".

וקשה, שזה לכאורה בניגוד למה שכתב בב"י!

לבוש פירש שכוונת השו"ע שצריך טבילה בלא ברכה. [אך ט"ז דחה תירוץ זה וטען ששו"ע מצריך טבילה בברכה, וכך גם ביאר הש"ך]

ש"ך פירש שהשו"ע עסק במקרה שהכוס עומדת לבדה ורק מחוברת בכלי עץ והעץ אינו מעמיד ולכן בזה צריך טבילה וברכה. [אך בב"י מדובר על מקרה שהעץ מעמידו, ובלי העץ לא היה הכוס מתוקן כלל]

ט"ז פירש (בניגוד לביאור הב"י) שה"ש מחמירים" זה רק כאשר הכסף הוא מבחוץ (והכוס הפנימית היא של עץ), אבל כאשר הפנימי הוא של כסף ודאי צריך טבילה בברכה ובכך עסק הסמ"ק והשו"ע.

רמ"א ז : וכן רחיים של פלפלין, שבתוך העץ יש ברזל קבוע שטוחנין בו, צריך טבילה. וכן המשפכות של ברזל או הברזות של ברזל ושאר מתכות, כולן צריכים טבילה. **ודוקא שעיקר הכלי הוא של מתכות, אבל אם עיקר הכלי הוא של עץ רק שמעט ברזל קבוע בו, הואיל ואפשר להשתמש בו בלא הברזל, אין צריך טבילה.** אבל כלי המתוקן ביתדות של ברזל, ובלא היתדות לא היה אפשר להשתמש בו, והם מבפנים, צריך טבילה.

כלי שאול/שכור:

שו"ע ח (ע"פ עבודה זרה עה: ורשב"א): השואל או שוכר כלי מהעו"ג, אינו טעון טבילה.

שו"ע א: הקונה מהעובד כוכבים כלי סעודה... צריך להטבילם.

שו"ע ח (ע"פ רשב"ם): אבל אם ישראל קנאו מהעובד כוכבים והשאילו לחבירו, טעון טבילה, שכבר נתחייב ביד הראשון.

לפי זה אולי אסור לאכול אצל ישראל שלא הטביל את כליו, אבל:

הגרמ"פ: אוכל שלא צריך את הכלי יש להתיר בשעת הדחק (כמו ביגלה בצלחת וכדו').

שרידי אש: ריקון בלבד (הוצאת אוכל ע"י אכילתו) לא מוגדר כשימוש.

דעת כהן: אולי ישראל מומר דינו כגוי, וא"כ זו שאילה מגוי ופטור מטבילה.

שו"ת בית אבי: שואל ממש - כנ"ל, אבל כלי שלא נמצא באחריותך אז אין בו איסור שימוש (וזהו הדין של אורח).

שו"ע ח: ויש מי שאומר (הגהות אשירי) שאם לא לקחו הראשון לצורך סעודה, אלא לחתוך קלפים וכיוצא בו (ב"י: כגון לסחורה), אין צריך להטבילו. [אבל או"ה פסק שצריך להטביל את הכלי, וש"ך וט"ז פסקו שיטביל ללא ברכה]

רמ"א: אבל הראשון אסור להשתמש בו לצרכי סעודה, אפילו דרך עראי, בלא טבילה, אף על פי שלקחו לצורך קלפים. וכן אם קנאו ישראל השני מן הראשון לצורך סעודה, צריך טבילה גבי השני.

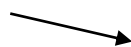
ש"ך: אם לקחו מן הגוי לצורך סעודה, מותר להשתמש בו בלא טבילה שלא לצורך סעודה.

משכן עובד כוכבים כלי לישראל:

עבודה זרה עה: – איבעיא להו משכנתא מאי אמר מר בר רב אשי אבא משכן ליה עובד כוכבים כסא דכספא ואטבליה ואישתי ביה ולא ידענא אי משום דקסבר משכנתא כזביני דמיא אי משום דחזי לעובד כוכבים דדעתיה לשקועיה.

רמב"ם פסק שאם אינו יודע האם בדעת הגוי לשקעו – **לא צריך** טבילה (הרמב"ם לשיטתו שטבילת כלים היא רק מדרבנן וספק דרבנן לקולא).

ראב"ד פסק שאם אינו יודע האם בדעת הגוי לשקעו – **צריך** טבילה (ראב"ד לשיטתו שטבילת כלים מדאורייתא). **וכ"פ שו"ע ט**

פרי"ח: מסתברא דכלי זכויות (שחיוב הטבילה בו הוא רק מדרבנן) הוי לי ספק דרבנן ולקולא, וכל שאינו רואה בדעת העובד כוכבים שרוצה לשקען אין צריך טבילה.

ש"ך: אם יודע בבירור שאין דעת העובד כוכבים לשקעו פשיטא שאין צריך טבילה.

שו"ע ט: משכן עובד כוכבים כלי לישראל, אם נראה בדעת העובד כוכבים שרוצה לשקעו בידו, טעון טבילה. ואם לאו, **יטבילנו** בלא ברכה או יקנה כלי אחר ויטבילנו עמו.

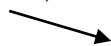
רמ"א: ואם לבסוף נשתקע בידו, יחזור ויטבילנו בלא ברכה. (ש"ך: אך אם הוסיף מעות לעו"כ וקנה המשכון ממנו לאחר שהטבילו מספק צריך טבילה פעם אחרת ויברך, דאדעתא דהכי לא טבל מתחלה)

ישראל שמכר או משכן לגוי וחזר ולקחו ממנו:

שו"ע יא:

ישראל שמכר כלי לעובד כוכבים וחזר ולקחו ממנו, צריך טבילה.

אבל אם משכנו בידו וחזר ופדאו ממנו, אינו צריך טבילה².

מהרש"ל חולק וסובר שאם מלכתחילה משכן על מנת שלא לפדות - חייב בטבילה אם אח"כ נמלך ופדה, אך אם משכן ואח"כ נתייאש ונמלך ופדה אינו צריך טבילה.

² אף שכשמשכן גוי אצל ישראל יש ספק, דבפסחים ל"א יש מחלוקת אי קני ישראל משכון מעכו"ם, אבל עכו"ם מישראל דברי הכל לא קנה.

אומן גוי שעשה כלי לישראל:

שו"ע י (ע"פ תוס' ורא"ש): ישראל שנתן כסף לאומן עובד כוכבים לעשות לו ממנו כלי, אינו צריך טבילה. (ואפילו למ"ד אומן קונה בשבח כלי אין צריך טבילה כיון דאין שמו עליו [שאין הכלי נקרא אלא ע"ש בעליו] דלא הוי כמעשה מדין שהיה שהיו הכלים של מדין)

רמ"א: ויש חולקין (ריצב"א) כיון שהעו"כ מעמידו צריך טבילה אפילו הכסף של ישראל דאומן קונה בשבח כלי). ויש לטובלו בלא ברכה.

אמנם לדעת הב"ח הריצב"א מיירי כשהעובד כוכבים הוא זה שנתן את הכסף לתיקון, וא"כ אינו חולק על תוס' ורא"ש. [אך ט"ז וש"ך דחו דבריו]

רמ"א: ואם מקצת הכסף שנעשה ממנו הכלי של עובד כוכבים, צריך טבילה.

ט"ז: טבילה בלא ברכה, כי רמ"א מיירי בעושה כלי חדש, ומי יימר שדוקא חתיכה זו מעמידתו, ועוד שבכל מקרה של גוי יש לטובלו בלא ברכה.

ש"ך: טבילה עם ברכה.

אומן ישראל שעשה כלי (לגוי, או ממתכת של גוי):

רמ"א י: וכן אומן ישראל שעשה כלי לעובד כוכבים וקנאו ממנו, יטבילנו גם כן בלא ברכה אם העובד כוכבים נתן כל המתכות.

[בגלל שמספקא לן אם הולכים בתר אומן (כריצב"א) או בתר מי שהכסף שלו (תוס', רא"ש)]

רמ"א י: אבל אם עשאו לעצמו רק שקנה המתכות מן העובד כוכבים, או שנתן מקצת מתכות משלו, אין צריך טבילה.

"או שנתן מקצת מתכות משלו":

ש"ך בביאור הראשון מבאר שהכוונה היא שהעו"כ נתן לישראל מקצת מתכות שלו והישראל עשאו לעצמו, ומדובר שעדיין מקצת הכלי של העובד כוכבים בגלל המתכות שלו (וא"כ דומה לישראל ועו"כ שקבלו כלי בשותפות ואין צריך טבילה כי אינו יוצא מידי שם טומאה בטבילה זו שהרי עדיין שם שותפות העו"כ עליו, כדלהלן ברמ"א בסעיף יא).

ש"ך בביאור השני מבאר שמשפט זה מוסב על הדין הקודם, שאומן ישראל עשה כלי לעו"כ וקנאו ממנו, אך מכיוון שהעו"כ נתן רק מקצת מהמתכות אין צריך טבילה, אפילו למ"ד דאזלינן בתר מי שהכסף שלו.

ט"ז סובר שמשפט זה צריך להיות לפני המילים "אבל אם...", וזה המשך הדין הקודם, ובא לומר שאפילו שלא נתן העו"כ אלא רק מקצת משלו – אפילו הכי צריך טבילה (אך כמובן בלא ברכה).

ישראל שקנה כלי בשותפות עם גוי:

רמ"א יא:

ישראל ועובד כוכבים שקנאו כלי בשותפות, אין צריך טבילה. (דאינו יוצא מידי שם טומאה בטבילה זו דהרי עדיין שם שותפות העובד כוכבים עליו)

בית מאיר חולק ומצריך טבילה.

ישראל שגוי גנב ממנו את כליו והוחזרו לו:

רמ"א יא:

ישראל שגנבו או גזלו ממנו כליו והוחזרו לו, אין צריך טבילה, (ש"ך: אף אם נתייאש, דמאחר שאינן רשאים להחזיק בו בפרסום לא נקרא שם העובד כוכבים עליו)

אבל שר או מושל שאנסו ישראל ולקחו כליו והוחזרו לו, צריכין טבילה, דכבר נשתקעו ביד העובד כוכבים.

לבוש סובר שגם כשאנסו שר אם לא נתייאש אינו צריך טבילה.

ידות הכלי:

שו"ע יב: צריך להטביל ידי הכלי. (דהא לאו בפליטת איסור תליא מילתא)

טבילת קטן:

שו"ע יד (ע"פ תה"ד): אין מאמינים לקטן על טבילת כלים. (כיון דטבילת כלים מדאורייתא)

האם מאמינים לקטן בטבילת כלי זכוכית?

רעק"א: נלע"ך דבכלי זכוכית מאמינין לקטן דבכלי זכוכית לכו"ע הטבילה רק דרבנן... ואולם לפי מה שכתב תוס' עירובין דדוקא בדבר שלהם דרמי עלייהו מהימני קטנים בדרבנן אבל בשליחות לא, אי"כ הכא במשלח לקטן לטבול כלי זכוכית יש לומר דאינו נאמן.

פת"ש בשם פמ"ג כתב דלא נאמן אף בכלי זכוכית כיון שיש לו חזקת איסור.

רמ"א (ע"פ תה"ד): אבל אם טבלו לפני גדול, הוי טבילה.

(ש"ך: כתב הטעם בתה"ד דאפילו לרא"ש דס"ל נדה שטובלת צריכה כוונה מ"מ כאן אפשר לגדול שילמד לקטן שיכוין לטהר ועוד דבטבילה זו שאינה מטומאה לטהרה מאן לימא לן דבעי כונה, ומדלא כתב כאן הרמ"א שצריך שילמדנו הגדול משמע שתופס כתירוץ האחרון דכאן לא בעינן כוונה כלל)

טבילת ונאמנות עובד כוכבים:

שו"ע טו (ע"פ רשב"א): אם הטביל כלים על ידי עובד כוכבים, **עלתה** להם טבילה.³ (כיון דלא בעינן כוונה בטבילה לחולין לא בעינן נמי שליחות, דלא גרע מאלו הטבילו ישראל שלא מדעת בעלים דעלתה לו טבילה)

ט"ז **ביאר שמותר אפילו לכתחילה**, אך אין ראוי לעשות כן לכתחילה משום שאינו יכול לברך, ולכן נקט שו"ע לשון דיעבד.

רמ"א: אבל אינו נאמן על הטבילה.

ש"ך: מכיון דלא בעינן כוונה בטבילה, הרי שאם נפלו הכלים למים אינם צריכים טבילה.⁴

כלים 'בעייתיים' להטבילה:כלי חשמלי:

- **אג"מ** סובר שאין צריך לטבול אלא רק את חלק הכלי אשר בו משימים האוכל, אבל החלק החשמלי הוא ככלי לעצמו ואין צריך טבילה, ויש חולקים.
- **חלקת יעקב** סובר שכלי חשמלי נחשב מחובר לקרקע ופטור מטבילה.

כלי גדול:

- **פת"ש** הביא תקנה לכלים גדולים שינקוב בהם נקב גדול שיתבטל מתורת כלי ואח"כ יתקן אומן ישראל.
- להלן סעיף ט"ז מובא פתרון נוסף.

³ **ב"ח** כתב שרשב"א התיר רק משום שפסק שטבילת נדה אינה צריכה כוונה, ולדידן דק"ל דנדה בעי כוונה **יש להחמיר** כאן דלא עלתה להן טבילה, **אך ט"ז וש"ך** דחוהו, כי הרשב"א כן פסק שטבילת נדה צריכה כוונה (והב"ח אגב טירדיה בגירסא לא עיין) ובכל זאת היקל כאן שאין צריך כוונה.

⁴ **ודלא כב"ח** שסובר שצריך כוונה ולכן לא עלתה להם טבילה.

כשאין אפשרות להטביל את הכלי:

שו"ע טז: אם שכח ולא הטביל כלי מערב שבת או מערב יום טוב, **יתננו לעובד כוכבים במתנה ואחר כך ישאלנו ממנו ומותר להשתמש בו. רמ"א:** וכן יעשה אפילו בחול, במקום שאין לו מקוה.

תשובת רשב"ש חוכך בהיתר זה דהוי כהערמה ואסור.

ט"ז? כתב שפתרון זה הוא רק לזמן קצר, אך לאחר השבת או כשיזדמן לו מקוה, כיוון שישתקע ביד ישראל עולמית הוי כלקוח בידו (ולא עדיף ממשכן עובד כוכבים ביד ישראל ודעתו לשקוע דצריך טבילה [סעיף ט], וכן מצינו ג"כ שטלית שאולה פטורה מציצית כל לי יום ואח"כ חייב דנראה כשלו) ולכן **צריך טבילה** (אלא שיטביל עמו כלי אחר משום חשש ספק ברכה).

טבילת כלים בשבת:

שו"ע או"ח שכג/ז:

מותר להטביל כלי חדש הטעון טבילה (=רי"ף),

ויש אוסרים (רא"ש).

וירא שמים יצא את כולם⁵ ויתן הכלי לאינו יהודי במתנה ויחזור וישאלנו ממנו ואין צריך טבילה. **רמ"א:** ואם הוא כלי שראוי למלאות בו מים ימלאנו מים מן המקוה ועלתה לו טבילה (משנ"ב: ואינו מברך, דאז אינו מוכח שעושה לשם טבילה).

ביאור הלכה: טעם אלו הבי' דעות הוא דבמסכת ביצה דף י"ח אמרינן דלכו"ע אסור להטביל כלי טמא אפילו ביום טוב **ונתן רבה הטעם** גזירה שמא יעבירו ד"א ברה"ר וגזירה יום טוב אטו שבת **ורב יוסף אמר הטעם** שמא יסחוט וגזרינן כלים דלאו בני סחיטה אטו כלים דבני סחיטה **ורב ביבי נתן טעם** שמא ישהה הכלי מלטבלו עד זמן יום טוב ושבת שהוא פנוי לו ממלאכה ויבוא לידי תקלה שישכח וישתמש בו תרומה קודם הטבילה **ורבא נתן טעם** דנראה כמתקן כלי. **והרי"ף הביא רק טעם רב יוסף וטעם רב ביבי** וממילא לפי אלו השני טעמים מותר להטביל כלי חדש דלשמא יסחוט ליכא למיגזר דהא לא משכחת כלי חדש דצריך טבילה ויהיה שייך בו סחיטה דיהיה שייך למיגזר אטו כלים דבני סחיטה וגם שמא ישהה ליכא למימר דדוקא בכלי טמא אם ישהנו וישתמש בו תרומה ויאכלנו עביד איסורא שאכל תרומה טמאה משא"כ בכלי חדש גם אם ישתמש בו בלי טבילה אין המאכל נאסר ואף על גב דעביד איסורא במה ששתמש בו בלי טבילה אפי"ה משום זה לא גזרינן שמא ישהה כיון דעכ"פ אינו אוכל איסור וגם אין איסור זה כ"א מדרבנן אפילו לדעת הסוברים דהטבילה הוא מה"ת ולכן להרי"ף מותר להטביל כלי חדש **אבל הרא"ש פסק כטעמא דרבה ורבא** וזה הטעם שייך גם בכלי חדש הנקח מן הא"י שצריך טבילה ואפילו כלי זכוכית דטבילתה לכו"ע הוא רק מדרבנן ג"כ אסור להיש אוסרים הוה כ"כ האחרונים ואף על גב דקי"ל דכלי שנטמא בטומאה דרבנן שרי לטבלו בשבת ויו"ט שאני התם דהוא לא מיקרי מתקן כ"כ כיון דגם בטומאתו היה ראוי להשתמש בו דברים טמאים אבל כלים חדשים דלא היה ראוי להשתמש בו קודם טבילה כלל שפיר הוי מתקן.

- **שאגת אריה** העלה דבין השמשות של ערב שבת וערב יו"ט אין מטבילין הכלי מתכות שצריך טבילה מהתורה אבל כלי זכוכית שהוא מדרבנן מותר, אבל בה"ש דשבת ויו"ט גופייהו אפילו כלי זכוכית אין מטבילין משום דהוי טבילה זו שלא לצורך היום אלא לצורך חול ואסור.

⁵ משנ"ב: משמע דמצד הדין מסכים לדעה הראשונה, ועיין בדרכי משה שכתב דמדינא יש לפסוק כדעת היש אוסרים.